

Кійко Ю. Є.,

доктор філологічних наук,

доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ТЕМПОРАЛЬНІСТЬ У НІМЕЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ТЕКСТАХ-ІНТЕРВ'Ю З ФРАКТАЛЬНОЇ ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. У статті ставиться за мету встановити закономірності вираження такої важливої текстової категорії як темпоральність у текстах-інтерв'ю на матеріалі німецької і української зовнішньополітичних медіапрактик у світлі фрактального підходу. Увага сфокусована при цьому на виявленні темпоральних подібностей / відмінностей у паралельних текстах-інтерв'ю обох мовних культур на різних етапах фрактального розгортання подачі новини в цьому медіажанрі.

Ключові слова: темпоральність, текст-інтерв'ю, фрактальність, німецька мова, українська мова.

Постановка проблеми. Темпоральність як одну з ключових текстових категорій переважно тлумачать як сукупність експліцитних і імпліцитних способів вираження часу. Її розглядають у своїх працях такі науковці, як О.В. Бондарко [21, с. 5–58], В.М. Барчук [2], О.І. Бондар [3], Г.О. Золотова [9], І.О. Талаш [20], М. Геніг [31], М. Маршал [34] та багато інших. У німецькій й українській мовах темпоральність виражають насамперед граматичною категорією часу. Якщо в сучасній українській мові розрізняють три часові форми, які відповідають трьом абсолютним часам – минулому, теперішньому і майбутньому, то в сучасній німецькій мові вони можуть виражатися шістьма часовими формами дійсного способу і вісьмома умовного способу [3; 13].

Останнім часом у багатьох царинах набуло поширення використання терміну «фрактальність» при описі явищ, які раніше були поза увагою через свою складність. Термін «фрактал» (від лат. *fractus* – «подрібнений») запропонував Б. Мандельброт для позначення нерегулярних, але самоподібних структур. Фракталам притаманні такі властивості: 1) неординарна структура на всіх шкалах; 2) масштабна інваріантність; 3) дробова метрична розмірність та 4) рекурсивність.

У лінгвістиці екстраполювання фрактальності на мовні явища зумовлені насамперед вивченням формотвірних параметрів художнього дискурсу, суб'єктно-предикатних структур, властивостей фреймів та процесом їх інтегрування тощо [4; 7; 8; 10; 15]. Поступово активуються спроби виявити елементи фрактальності на матеріалі різнотипних текстів: художніх [4; 14; 24; 27; 29], наукових [28] і медійних [11; 12].

За спостереженнями Г.-В. Еромса [28, с. 108], фрактальність проявляється в багатьох жанрах. Якщо це виявиться універсальним принципом будови, тоді можна очікувати прикладного застосування зазначеного підходу. Фрактальність нехудожніх текстів наразі залишається ще мало дослідженим об'єктом, що й обумовлює актуальність нашої розвідки.

У медіатекстах загалом і текстах-інтерв'ю зокрема як складних семіотичних утвореннях з точки зору реципієнта візуально виокремлюються такі макроструктурні складники різного обсягу як заголовковий блок, лід (зачин), основний текст статті

та світлина. Світлина в сучасній медіапрактиці є факультативною і може виконувати декілька функцій: привернення уваги, візуалізація, унаочнення тощо.

Найперше, що впадає у вічі при сприйнятті медіатексту, – це типографічно виділений заголовковий блок з / без світлини. На них лягає основне «функціональне навантаження» медіатексту: привернути увагу і стисло передати головну новину в інформаційних текстах, зацікавити в аналітичних. Цей макроструктурний компонент тексту ми вважаємо початковим фракталом (α), оскільки в ньому закодоване за мовними нормами інформаційне ядро повідомлення, що в ідеалі має містити відповіді на базові питання адресата ХТО, ЩО, ДЕ, КОЛИ, ЧОМУ, ЯК. Вербалізується α -фрактал зазвичай за принципом мовної економії через такі синтаксичні конструкції як речення чи словосполучення, рідше слово, що залежить від жанрової належності медіатексту. Наступним за послідовністю сприйняття йде лід, в якому розгорнуто повторюють інформацію α -фрактала з уточненням та доповненням. Цей макроструктурний складник ми називаємо ϕ -фракталом, оскільки він є проміжним і за своїм інформаційним наповненням повторює початковий фрактал, але вже на новому рівні, коли реципієнт отримує достатньо відомостей про подію і може теоретично припинити подальше ознайомлення з новиною. Останній макроструктурний компонент медіатексту, який ми виокремлюємо, – це решта тексту, який адресат не завжди читає до кінця. У ньому максимально розгорнуто висвітлюють згадану в попередньому фракталі інформацію.

Термін «інтерв'ю» вживають традиційно для позначення бесіди, діалогу журналіста з відомими людьми для подальшої публікації в друкованих виданнях або трансляції по радіо чи телебаченню [30, с. 155]. Назву «інтерв'ю» можна вважати гіперонімом для різних її підвидів. Насамперед вони поділяються на письмові в пресі й усні на радіо й телебаченні (пор. [18; 25; 33]).

Інформаційно-аналітичний жанр «інтерв'ю» не вважається основним серед медійних текстів, але без нього не обходиться жодне видання. Свій сучасний вигляд газетне інтерв'ю набуло наприкінці XIX століття в американській пресі [30, с. 21–25]. Г. Люгер відносить інтерв'ю разом з консультацією до так званих біцентрально-інтенційних текстів, тобто таких, де наявні дві різновекторні інтенції [33]. Інтерв'ю слугує для отримання більш детальної інформації від безпосередніх учасників подій або від компетентних осіб, експертів.

Тексти-інтерв'ю подають у друкованих виданнях у скорочених і відредагованих варіантах. Г. Бургер зазначає, що такі інтерв'ю можна вважати кореспонденцією або цитатною кореспонденцією [25, с. 223]. У цьому полягає головна відмінність між газетними і усними інтерв'ю на радіо та телебаченні. До відмінностей між інтерв'ю в письмовій і розмовній формах

відносять також відсутність прямого візуально-акустичного контакту, коли можна спостерігати за парамовними та просодичними особливостями.

Для письмової й усної форм інтерв'ю спільними є такі правила ведення інтерв'ю: кореспондент відкриває бесіду, керує її ходом, задає запитання і завершує розмову, респондент, в свою чергу, мусить відповідати на запитання, вибираючи різні комунікативні стратегії [17; 25; 30; 33].

Існують різні підходи до класифікації інтерв'ю. За статутом респондента їх поділяють на: 1) інтерв'ю з політиком; 2) інтерв'ю з зіркою; 3) інтерв'ю з експертом [33, с. 97]. За тематикою інтерв'ю може бути: 1) інформаційним, коли діалог зосереджений на нових фактах; 2) експертним, коли очікується інформація авторитетної людини щодо актуальних питань; 3) проблемним, коли зіставляються різні точки зору на наявні проблеми; 4) інтерв'ю-знайомства, де все зводиться до презентації певної особи [22, с. 56–60]. За характером перебігу бесіди розрізняють статичні і динамічні інтерв'ю. Статичне інтерв'ю – це бесіда за чітким переліком запитань інтерв'юера переважно в письмовій формі. В динамічних інтерв'ю бесіда має більш неформальний характер, оскільки запитання журналіста випливають з попередньої відповіді респондента і можуть носити характер уточнення, коректування тощо (пор. [6; 16]).

При створенні медійних текстів, у тому числі й газетних інтерв'ю, важливу роль відіграє фактор колективної роботи редакції друкованого видання й опитуваного. При підготовці тексту інтерв'ю задіяно декілька сторін. Видавець або шеф-редактор визначають тематику текстів-інтерв'ю, спосіб подачі матеріалу. Респондент за канонами журналістики перевіряє остаточну друковану версію тексту. Журналіст проводить безпосередньо інтерв'ю і виступає автором тексту. Відповідальний редактор здійснює стилістичну правку тексту і відповідає також за заголовки та лід тексту. Неостанню роль відіграє технічний працівник, який надає тексту-інтерв'ю остаточного візуального вигляду на шпальтах газети.

Отже, досліджувані газетні тексти-інтерв'ю – це письмові діалоги німецьких і українських інтерв'юерів з провідними політиками і експертами про актуальні зовнішньополітичні проблеми. Інтерв'ю, як і інші види журналістських текстів, вважаються продуктом колективної роботи. Внаслідок цього вони несуть у собі характерні риси певного національно-культурного дискурсу (пор. [26]).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Попри численні розвідки темпоральності у функціональній граматиці та стилістиці висвітлення цієї категорії не видається повним з огляду на жанрове різноманіття текстів. Найбільша увага сфокусована переважно на встановлення темпоральних особливостей функціонування мовних одиниць у текстах художнього дискурсу. Темпоральна структура текстів інших комунікативних царин, зокрема медійного дискурсу з контрастивної перспективи в світлі фрактального підходу, є ще недослідженою і тому досить актуальною (пор. [11; 12]). Окремі загальні риси темпоральної організації українських і німецьких медіатекстів висвітлено в працях О.І. Бондаря [3], М. Маршал [25], І.О. Талаш [34] та М. Геніг [31].

Газетні тексти-інтерв'ю досліджувалися на матеріалі різних мов переважно в структурному, стилістичному та прагматичному аспектах [1; 5; 17; 19; 23]. Зіставні аналізи проводилися насамперед на матеріалі німецької, англійської, французької, російської, польської та угорської мов [26; 32 та інші].

Досить детальне зіставне дослідження німецьких і українських медійних текстів-інтерв'ю з когнітивного, функціонального і прагматичного аспектів проведено О.О. Саламатіною [16]. Авторка, незважаючи на тематичну і типологічну гетерогенність матеріалу дослідження, спробувала вибудувати узагальнену концептуальну модель семантики цього жанру за допомогою теорії фреймів. При цьому О.О. Саламатіна, на жаль, не бере до уваги тематичні, соціальні, вікові та гендерні чинники, що значно впливають на вибір стратегії і тактики комунікації.

Відсутність комплексних українсько-німецьких контрастивних студій газетних текстів-інтерв'ю, де б враховувалися тематичний і ситуативний аспекти у світлі фрактального підходу, зумовлює актуальність цієї розвідки.

Мета статті – встановити подібності / відмінності при вираженні темпоральності у паралельних німецьких і українських текстах-інтерв'ю на різних етапах фрактального розгортання подачі новини.

Матеріалом контрастивної студії слугує вибірка текстів-інтерв'ю з провідних німецьких і українських щоденних газет протягом 2002–2015 рр. Статистична вибірка складала 300 текстів-інтерв'ю, по 150 текстів у кожній мові відповідно.

У дослідженні мова йде про ситуативні еквівалентні паралельні тексти (див. [12]), тобто такі, що виконують подібну роль у двох мовно-культурних дискурсах, інформуючи читачку аудиторію про зовнішньополітичні події в світі. При цьому тексти було відібрано в один часовий зріз із відповідних рубрик, які склалися редакціями згаданих вище газет. Це дозволяє говорити про певну об'єктивність добору дослідницького матеріалу, що відображає газетну зовнішньополітичну «картину світу» двох мовних культур крізь призму текстів-інтерв'ю.

Вклад основного матеріалу дослідження. Зазначений жанр відрізняється від решти медійних текстів своєю експліцитно вираженою діалогічністю, коли протиставляються дві інтенції (журналіста й респондента). Нас цікавить питання, чи є відмінності / подібності вираження темпоральності в німецькому і українському інтерв'ю з фрактальної точки зору і чим це може бути зумовлено.

В α -фракталі німецьких текстів-інтерв'ю серед дієслівних головних заголовків спостерігаємо домінування презенса дійсного способу активного стану (78 %) над іншими часовими формами. Зазвичай, це прямі цитати з тексту, які передають головну думку і привертають увагу читача, як-от: “*Die Währungsunion spaltet Europa*” (DT, 4.04.15); “*Italien ist nicht wie Berlusconi*” (BZ, 18.02.12).

Активне використання теперішнього часу в заголовковому блоці відображає його загальне домінування в цілому тексті інтерв'ю. Залежно від тематики інтерв'ю, німецькі редактори можуть використовувати також заголовки, виражені через інші часові форми не тільки у дійсному способі. Заголовки беруть як правило з контексту відповідей респондента без змін часової референції. Наприклад: “*Australiens Zinsen könnten stärker als erwartet steigen*” (BZ, 03.11.09); “*Zypern hat uns einen Schock versetzt*” (SZ, 11.07.11).

У підзаголовку німецького інтерв'ю також вдаються до використання форм теперішнього часу, оскільки наводиться свого роду коротка анотація тексту, де наявні основні тематичні тези, наприклад: *Linken-Fraktionsvize Sahra Wagenknecht*

rät Athen zu mehr Konfrontation – und schreibt Rot-Rot-Grün im Bund ab. (DT, 4.04.15)

До проміжного ϕ -фрактала тексту-інтерв'ю відносимо лід як продукт редакційної роботи на відміну від самого блоку питань і відповідей. Лід може розташовуватися або після заголовків, як наприклад у *Berliner Zeitung*, або вноситися як розгорнутий надзаголовок, як це наприклад практикують у *Süddeutsche Zeitung*, або бути взагалі відсутнім, як наприклад у *Der Tagesspiegel* чи *FAZ*. У ліді домінує презенс (60 %). Вживання решти часових форм залежить від багатьох факторів: статусу респондента, його відомості для аудиторії, традицій видання тощо. Наведемо приклад з *Berliner Zeitung*: *Der Israeli Ephraim Asculai ist Experte für Nuklear waffen im Institut für Nationale Sicherheit an der Universität von Tel Aviv. Er war sechs Jahre lang für die Internationale Atomenergiebehörde (IAEA) in Wien tätig. Asculai plüdiert für schärfere Maßnahmen <...>*. (BZ, 10.11.11)

Як видно з наведеного прикладу, ϕ -фрактал нагадує стислу анотацію, зроблену за схемою ХТО є респондент (*Experte für Nuklearwaffen im Institut für Nationale Sicherheit an der Universität von Tel Aviv*), ДЕ й ЯК ДОВГО він працював (*sechs Jahre lang für die Internationale Atomenergiebehörde in Wien*) і ЩО він пропонує (*schärfere Maßnahmen*). Така схема зумовлена тим, що респондентом виступає маловідомий для пересічного читача експерт. Цим пояснюємо використання, крім презенса також претерита.

В ω -фракталі німецьких інтерв'ю серед індикативних форм найчастіше трапляється презенс (74 %). Далі йдуть перфект (14%), претерит (8%), футурум I (3%) та плюсквамперфект (1%). Варто зазначити, що такий розподіл добре простежується як в блоці запитань, так і в блоці відповідей. У розмові між журналістом і респондентом переважно використовується теперішній час. Наприклад: – *Denken Sie wirklich, der Iran hält sich offen, Atommacht zu werden? – Das ist Spekulation. Aber der Iran wird wohl nur brechen, wenn er das Verlangen verspürt, über Nuklearwaffen zu verfügen.* (BZ, 10.11.11).

Якщо в інтерв'ю йдеться про якийсь віддалений у часі факт, подію, то питання передається через перфект, а респондент описує ті події, використовуючи претерит, перфект і плюсквамперфект. Наприклад, у цьому уривку журналіст запитує іранського дипломата про студентські протести в його країні: – *Wie haben Sie von der Sache gehört? – Ich war in Saudi-Arabien und wurde angerufen. Ich habe meine Mitarbeiter angerufen und dem Polizeichef angehalten, <...>*. (FAZ, 06.12.11).

У запитанні часом використовують футур I, коли йдеться про можливі дії у майбутньому, як-от: – *Werden die Italiener nicht auf die Barrikaden gehen wie die Griechen? – Nein, weil <...>*. (BZ, 18.11.11).

Серед форм умовного способу у блоці запитань переважає претерит з модальними дієсловами *können* і *sollen*. Наприклад: – *Könnten Drohungen gegenüber dem Iran dieses Verlangen verstärken? (BZ, 10.11.11); – Welchen Weg sollte Griechenland gehen? (DT, 04.04.15).*

У блоках запитань трапляються також такі форми кон'юнктива як презенс, перфект, плюсквамперфект і кондиціоналіс I, але їх частка незначна (по 1%). Ці форми вживають переважно для передачі чужих неперевіраних слів, ввічливого запитання, вираження припущення тощо. Наприклад: – *Ihre Regierung in Den Haag ist anderer Meinung. Sie sagt, Brüssel solle sich nicht*

überall einmischen ... (SZ, 11.07.13); – Was würde eine Atommacht der Iran für <...> bedeuten? (BZ, 10.11.11).

У відповідях, окрім домінувального презенсу дійсного способу, трапляються перфект, претерит, футурум I та плюсквамперфект. Перфект вживається у тому випадку, коли респондент підкреслює завершеність дії, як-от: – *Mittlerweile hat das griechische Parlament das sehr harte Sparpaket zweimal verabschiedet.* (BZ, 18.02.12). Претерит трапляється при описі минулих подій, як-от: – *Zypern war eine sehr harsche Operation, ein hartes Beispiel, wie <...>*. (SZ, 11.07.13).

Серед форм кон'юнктива в блоці відповідей найчастіше використовують претерит, плюсквамперфект і кондиціоналіс I, якими виражають реальні та ірреальні бажання тощо. Наприклад: – *Die Verbände müssten endlich einen Islam etablieren, der hier in Deutschland anschlussfähig ist und <...>*. (BZ, 12.03.15); – *Natürlich hätten wir uns für Syriza eine absolute Mehrheit gewünscht, aber <...>*. (DT, 04.04.15); – *Wenn ich das nicht mehr dürfte, würde ich zurücktreten* (SZ, 11.07.13).

Зазначимо, що в підрядних реченнях блоку відповідей і запитань, на відміну від інших інформаційних жанрів, переважають індикативні дієслівні форми. Якщо в замітці й інформаційній статті кон'юнктив й індикатив співвідносяться 1 до 1 [11; 12], то в інтерв'ю – 1 до 8. Така відмінність зумовлена тим, що в інтерв'ю мало прямої референції на чужі неперевірені слова, оформлені кон'юнктивом.

В α -фракталі українського зовнішньополітичного тексту-інтерв'ю найуживанішою часовою формою як і в німецькому виступає теперішній час дійсного способу, як-от: *Дмитро Тренін: Росія та США впливають на вибір України <...>*. (День, 22.02.07); *Внутрішня боротьба між Президентом і прем'єром позначається на зовнішній політиці України* (День, 07.03.07).

Поодинокі також заголовки з пропозиціями в минулому та майбутньому часах. Тут простежуємо паралель із німецькою медіапрактикою, адже вибір заголовка залежить від тематики інтерв'ю: чи воно про ситуацію, чи про якусь подію в минулому. Наприклад: *Януш ОНИШКЕВИЧ: Членство в НАТО забезпечить Україні партнерські відносини з Росією* (День, 29.11.06); *Юрій СЕРГЄЄВ: Ми показали світу, якою є Росія* (День, 03.03.15).

У першому випадку йдеться про тему членства України в Північноатлантичному військово-політичному Альянсі, яку вже багато років обговорюють й вона залишається для України перспективою, тому редактор зупинився на пропозиції, вираженій майбутнім часом.

У другому заголовку йдеться про те, що відбувалося в ООН у світлі російської агресії з погляду Постійного представника України при цій міжнародній організації. Саме тому редактор обрав підсумовуючу пропозицію, виражену перфектною формою дієслова.

У ϕ -фракталі українського тексту-інтерв'ю переважно рівною мірою використовують теперішній (45%) і минулий (43%) часи. Значно рідше наявні форми майбутнього часу (12%). Наприклад: *Голова комісії палати представників на допомогу демократії Девід Прайс (демократ від штату Північна Кароліна) днями відвідав Україну. Делегація у складі трьох конгресменів здійснює турне по ряду країн, якими опікується комісія палати представників. Прайс також є співголовою комісії Демократичної партії з графіка кампанії висунення кандидата на президентство. Як США оцінюють розвиток демокра-*

тії в нашій країні? Чи **потрібно** Україні допомога у розвитку демократії? Хто з демократів **має** найкращі шанси бути номінованим від Демократичної партії для участі у виборах, які **відбудуться** в 2008 році? Чи **буде брати участь** у перегонах Ал Гор? Який із кандидатів Демократичної партії **зможє перемогти** на президентських виборах і чи **потрібно** для цього йому бути хорошим менеджером чи людиною, яка **вміє перемогати** на війнах? Чи **борються** США <...>? (День, 04.04.07).

У блоці запитань українського тексту-інтерв'ю домінує теперішній час дійсного способу активного стану (61%), як-от: – Кого ви **бачите** в ролі гарантів? (День, 04.11.06). Минулий (17%) і майбутній (19%) часи трапляються майже з однаковою частотою. Наприклад, – **Яке враження справила** на Білий дім і американських урядовців промова лідера української опозиції Юлії Тимошенко в Центрі Стратегічних і міжнародних досліджень? (День, 07.03.07).

При цьому задіяні модальні дієслова, насамперед *могти*, як-от: – Які сигнали **можє послати** Білий дім українському Президенту і прем'єр-міністру після візиту Тимошенко до США? (День, 07.03.07).

На відміну від німецького кон'юнктива, український умовний спосіб експліцитно не співвідноситься сам по собі з минулим або майбутнім часом. Реальність чи ірреальність його значення випливає з контексту. Речень в умовному способі в блоці запитань зафіксовано усього 3%, як-от: – **Тобто фактично** Верховна Рада зберігає інтригу і важелі впливу на Президента Ющенка, оскільки вимоги негайної відставки міністрів **були б** чіткою ознакою протистояння з Президентом, а так <...> (День, 17.11.06).

У блоці відповідей українських текстів-інтерв'ю також переважає теперішній час (67%). Минулий час трапляється у 18%, а майбутній – у 14%. Наприклад, – **Статут ООН говорить про те, що нових членів, а Росія була новим членом, обирають** шляхом ухвалення рішення Ради Безпеки і голосування Генеральної Асамблеї ООН. Росія **не пройшла** весь цей шлях. А Сербія, яка **опинилась** у такому самому статусі, – **пройшла**. І тому порівнюючи **можна це все експлуатувати**. Але чи **погодиться, врешиті-решит**, коли це питання знову **повернеться** на розгляд до Генеральної Асамблеї **весь світ виключити** Росію за порушення, це велике питання (День, 03.03.15).

У відповідях українських текстів-інтерв'ю зустрічаємо поодинокі дієслівні форми в умовному способі, як-от: – Але, якщо ви **масте** на увазі і **хочете запитати** про необхідність консультування з громадськістю щодо цього питання, то дійсно у нас **була ідея** провести референдум щодо вступу до НАТО, але я **не думаю, що така ідея була б** корисною (День, 06.03.07).

Зазвичай цими формами передають некатегоричні міркування респондента.

Для зіставлення вираження темпоральності в німецькому й українському текстах-інтерв'ю укладено таблицю 1 (див. табл. 1), де беруться до уваги дієслівні форми дійсного способу.

Таблиця 1

Темпоральність у німецькому й українському текстах-інтерв'ю

Мова	Минулий час (%)	Теперішній час (%)	Майбутній час (%)
Німецька	23	74	3
Українська	18	67	15

Як видно з таблиці 1, в обох мовах практикують використання в інтерв'ю теперішнього часу. На другому місці перебуває минулий час, найменше зафіксовано пропозицій, які виражають майбутню темпоральну референцію. Суттєвою відмінністю між німецькою й українською медіапрактиками є те, що в досліджуваному українському жанрі значно частіше, ніж у німецькому, послуговуються формами майбутнього часу. Це очевидно зумовлено екстралінгвальними факторами, а саме: тематичною спрямованістю інтерв'ю, коли мовиться про прогнозування подій. У німецькому ж зовнішньополітичному інтерв'ю обговорюють переважно події, які вже відбулися.

Висновки. Зіставний аналіз вираження темпоральності в німецьких і українських текстах-інтерв'ю з фрактальної точки зору дозволяє зробити такий висновок. В інформаційно-аналітичному жанрі інтерв'ю домінує теперішній час (нім. 74% / укр. 67%), менше представлені минулий (нім. 23% / укр. 18%) та майбутній (нім. 3% / укр. 15%) часові форми дієслів. На особливості кожної досліджуваної медіапрактики вказують і отримані статистичні показники. Так, сигніфікативні результати отримано в німецькому інтерв'ю для теперішнього часу ($\chi^2 = 14,19$, $K = 0,31$), а в українському – для майбутнього часу ($\chi^2 = 5,99$, $K = 0,20$), що вказує на суттєве переважання емпіричних даних над теоретично очікуваними. Для текстів-інтерв'ю в обох медіакультурах притаманний загалом такий темпоральний розподіл: α -фрактал – теперішній / минулий часи, ϕ -фрактал – теперішній / минулий, а в ω -фракталі – теперішній / минулий / майбутній.

Перспективний напрям подальших досліджень вбачаємо в контрастивному аналізі інших медійних жанрів з метою виявлення універсальних закономірностей вираження темпоральності в цій комунікативній царині в світлі фрактального підходу.

Література:

1. Апалат Г.П. Структура, семантика і прагматика текстів-інтерв'ю (на матеріалі сучасної англомовної преси): автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2003. 19 с.
2. Барчук В.М. Граматична категорія темпоральності: семантико-структурний аспект // Мовознавство. 2011. № 6. С. 64–76.
3. Бондар О.І. Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові: Система засобів вираження. Одеса: Астропринт, 1996. 192 с.
4. Вороб'єва О.П. Словесная голография в пейзажном дискурсе Вирджинии Вулф: модусы, фракталы, фузии // Когниция, Коммуникация, Дискурс. 2010. № 1. С. 47–74.
5. Гапотченко Н.Є. Структурні та жанрово-стилістичні особливості текстів інтерв'ю в сучасній французькій пресі: автореф. дис. ... канд. філол. наук.: спец. 10.02.05 «Романські мови». К., 2005. 19 с.
6. Голубева-Монаткина Н.И. Классификационное исследование вопросов и ответов диалогической речи // Вопросы языкознания. 1991. № 1. С. 125–134.
7. Домброван Т.И. Язык в контексте синергетики. Одесса: ОГТ, 2013. 342 с.
8. Жаботинская С.А. Геометрия смысла: концептуальные модели языка и фрактальные формы // Первая российская конференция по когнитивной науке: тезисы докладов. Казань: Казанский гос. ун-т, 2004. С. 85–87.
9. Зологова Г.А. Категории времени и вида с точки зрения текста // Вопросы языкознания. 2002. № 3. С. 8–29.
10. Кійко С.В. Синергетика омонімії як мовного, мовленнєвого і міжмовного явища. Чернівці: ЧНУ, 2016. 532.
11. Кійко Ю.Є. Темпоральність у сучасних німецьких і українських медійних замітках з фрактальної перспективи // Науковий Вісник

- Дрогобицького держ. педагогічного ун-ту імені Івана Франка. Дрогобич, 2017. Вип. 7. С. 77–80.
12. Кійко Ю.Є. Темпоральність у німецьких і українських інформаційних статтях із фрактальної перспективи // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія. Одеса, 2018. № 32. С. 234–238.
 13. Кійко Ю.Є., Кудрявцева О.Д. Основи теоретичної граматики німецької мови. Чернівці: ЧНУ, 2009. 184 с.
 14. Пономаренко І.Н. Симетрия / асиметрия в лингвистике текста: дис. ... докт. филол. наук: 10.02.19. Краснодар, 2005. 322 с.
 15. Пихтовникова Л.С. Лингвосинергетика: основы и очерк направлений. Харьков: ХНУ им. В.Н. Каразина, 2012. 180 с.
 16. Саламагіна О.О. Мовленнєвий жанр «інтерв'ю» в сучасній німецькомовній та україномовній пресі: функціональні та прагматичні ознаки: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» Одеса, 2011. 20 с.
 17. Серажим К.С. Інтерв'ю з політиком як типовий жанр актуалізації сучасного політичного дискурсу // Українське журналістознавство. К., 2004. С. 43–51.
 18. Серажим К.С. Текстознавство. 2-ге вид. К.: Київський ун-т, 2012. 528 с.
 19. Степанова М.А. Диалогичность коммуникации в жанре интервью в современной немецкой прессе: на материале журнала "Der Spiegel": дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. М., 2006. 259 с.
 20. Талаш І.О. Часовий континуум публіцистичного дискурсу // Лінгвістика і поетика тексту. Філологічні студії. 2012. Вип. 7. Ч. 2. С. 247–253.
 21. Теория функциональной грамматики: Темпоральность. Модальность / отв. ред. А.В. Бондарко. Л.: Наука, 1990. 263 с.
 22. Шостак М.И. Журналист и его произведение. М.: ТОО «Гендальд», 1998. 96 с.
 23. Штельмах М.Л. Інтерв'ю в системі жанрів сучасної україномовної комунікації: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». К., 2008. 20 с.
 24. Bircen M. / Coon A.C. Discovering Pattern in Mathematics and Poetry. Amsterdam, New York: Rodopi, 2008. 213 p.
 25. Burger H. / Luginbühl M. Mediensprache: eine Einführung in Sprache und Kommunikationsformen der Massenmedien. 4. Aufl. Berlin: de Gruyter, 2014. 532 S.
 26. Drewnowska-Vargáné E. Pressediskurse im Kontrast: Paralleltextanalysen zum Deutschen, Polnischen und Ungarischen. Landau: Empirische Pädagogik, 2015. 624 S.
 27. Eroms H.-W. Fraktale Erzählweise in Walter Kempowskis Tagebüchern // Gesprochen – geschrieben – gedichtet. Variation und Transformation von Sprache / Hrsg. von M. Dannerer u.a. Berlin: Schmidt, 2009. S. 89–02.
 28. Eroms H.-W. Fraktale Texte. Selbstähnliche Texte als Bausteine // Zugänge zum Text / Hrsg. von P. Bassola u.a. Frankfurt a.M.: Lang, 2014. S. 101–126.
 29. Fix U. Fraktale Narration. Eine semiotisch-textlinguistische Analyse // Medientheorien und Multimedialität. Ein TV-Werbespot – Sieben methodische Beschreibungsansätze. Köln: Herbert von Halem, 2011. S. 70–87.
 30. Haller M. Das Interview. Konstanz: UVK Medien, 1997. 421 S.
 31. Hennig M. Tempus und Temporalität in geschriebenen und gesprochenen Texten. Tübingen: Niemeyer, 2000. 211 S.
 32. Lee Y. Dialogsteuerung und Spielregelverletzung in Medieninterviews. Eine empirische Untersuchung anhand deutscher und koreanischer Medieninterviews. Hamburg: Dr. Kovač, 2001. 410 S.
 33. Lüger H.-H. Pressesprache. Tübingen: Niemeyer, 1995. 169 S.
 34. Marschall M. Textfunktion der deutschen Tempora. Geneve: Edition Slatkine, 1995. 292 S.

Кійко Ю. Е. Темпоральность в немецких и украинских текстах-интервью с фрактальной перспективой

Аннотация. В статье автор ставит перед собой цель выявить закономерности проявления такой центральной текстовой категории как темпоральность в текстах-интервью на материале немецкой и украинской внешнеполитических медиапрактик с фрактальной точки зрения. Основное внимание сфокусировано на установлении темпоральных сходств / различий в обоих языковых культурах на разных этапах фрактального развертывания информации в этом медиажанре.

Ключевые слова: темпоральность, текст-интервью, фрактальность, немецкий язык, украинский язык.

Kiyko Y. Temporality in German and Ukrainian interviews from a fractal point of view

Summary. The article aims to identify the patterns in the expression of such a central text category as temporality in the parallel foreign policy interviews based on the material of the German and Ukrainian daily newspapers. The focus is on establishing temporal similarities / differences in both language cultures at different stages of fractal deployment of information in this media text type.

The obtained statistical data point to the peculiarities of both media cultures. The significant results were obtained in the German interview for the present tense ($\chi^2 = 14,19$, $K = 0,31$), and in Ukrainian for the future tense ($\chi^2 = 5,99$, $K = 0,20$) indicating on the outstanding predominance of empirical data over the theoretically expected. The tense distribution for the informational-analytical media genre is as follows: the α -fractal – present / past tenses, the ϕ -fractal – present / past, and the ω -fractal – present / past / future.

Key words: temporality, text-interview, fractality, the German language, the Ukrainian language.